

કેસ દાખલ કર્યા તારીખ : ૧૪/૦૬/૨૦૨૨

કેસ રજુ. લીધા તારીખ: ૧૪/૦૬/૨૦૨૨

કેસ ફેસલ કર્યા તારીખ : ૨૦/૦૬/૨૦૨૨

સમય: ૦૪ વર્ષ, ૦૦ માસ, ૦૬ દિવસ.

GJAN080008492022જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ સાહેબની કોર્ટમાં, મુ.ઉમરેઠ

ફોજદારી કેસ નં.૬૨૦/૨૦૨૨

આંક-

ફરીયાદી.

ફરીદખાન જબરખાન પઠાણ

ઉ.વ.આ.૬૮, ધંધો-ખેતી

રહે. સુરેલી, ઠે.ભાગ મહોદ્દા, તા.ઉમરેઠ, જી.આણંદ.

વિરુદ્ધઆરોપી.

રમેશભાઈ પરસોત્તમભાઈ મેકવાન

ઉ.વ.આ.૫૫, ધંધો-નોકરી

રહે. બી/જ, બેરીસ એવન્યુ, સેન્ટ ઝેવિયર્સ હાઈસ્કુલ પાછળ,

મુ.પો. ઝીટોડીયા, તા.જી.આણંદ

હાલ રહે. સુરેલી, ખ્રિસ્તીવાસ, (સ્વામીપુરા પાટીયા ખેતરમાં)

મુ.પો.સુરેલી, તા.ઉમરેઠ જી.આણંદ

ગુન્હો :- ધી નેગોશાયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૩૮ મુજબ

ફરીયાદી તરફે વિ.વકિલ શ્રી એ.એન.પઠાણઆરોપી તરફે વિ.વકિલ શ્રી એમ.આર.સૈયદ-:: હુકમ ::-

(૧) આ કામે ફરિયાદ પક્ષના કેસની ટુંકમા હકીકત એવી છે કે, ફરીયાદી તથા તમો તો.દાર એક જ ગામના વતની તથા રહીશ છીએ. તમો તો.દાર તથા તમારા પિતાશ્રીના સમયથી ફરીયાદી સાથે ઘણા વર્ષોથી સામાજિક તથા વેપારીક સંબંધોને કારણે એકબીજાના પરીચયમાં આવેલા છીએ. અને ફરીયાદી તથા તમો તો.દાર વચ્ચે મૈત્રી ભર્યા સંબંધો છે. તમો તો.દાર અવાર નવાર હાથ ઉછીની રકમની લેવડ

દેવડ કરતા આવેલ છે. હાલ તમો ઝીટોડીયા મુકામે રહેતા આવેલા છો. અને મોજે ગામ સુરેલીમા ખેતીની જમીન ધારણ કરો છો. તથા સ્વીમીપુરા પાટીયા મુકામે ખેતરમા રહેતા આવેલા છો. અને શિક્ષકની નોકરી કરતા આવેલા છો. ફરીયાદી અને તમો તો.દાર વચ્ચે વડીલો વખતથી સબંધો આવેલા છે. તમો તો.દારને સને ૨૦૨૧ ની સાલમાં ડીસેમ્બર માસમાં સામાજીક પ્રસંગના કારણે રૂ. ૬,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપીયા છ લાખ પુરાની જરૂરીયાત ઉપસ્થિત થયેલ હતી. ત્યારે તમો તો.દાર ફરીયાદીના ભાણા નામે ઇમરાનખાન સબ્બીરખાન પઠાણની સાથે ફરીયાદીના ખેતરવાળા ઘરે આવેલા. અને જણાવેલ કે મારે સામાજીક ખર્ચ આવેલ હોય જેથી મારે મીત્રતાના નાતે તથા વડીલોના વ્યવહારથી તમો મને હાથ ઉછીની રકમ રૂ.૬,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપીયા છ લાખ પુરા આપો તો તમોને સદરહું રકમ બે - ત્રણ માસમાં પરત કરી દઈશ. જેથી ફરીયાદી તેમના ભાણાની હાજરીમાં તમો તો.દારને રૂ.૬,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપીયા છ લાખ પુરાની વ્યવસ્થા કરી આપેલ. અને આ હાથ ઉછીની રકમ સ્વીકારતા સમયે તમો તો.દારએ મૌખિક રીતે વિશ્વાસ અને ભરોસો અપાવેલ કે સદરહું રકમ તમોને બે માસમાં પરત ચુકવી આપીશ તેવી મૌખિક ખાત્રી આપેલ હતી. ફરીયાદી તમો તો.દારને આપેલ હાથ ઉછીના નાણાં પરત કરવાનો સમય પુર્ણ થતા તમો તો.દારે નાણાં પરત કરવા માટે ફરીયાદીને તેમના ભાણાની રૂબરૂ ખેતરમાં આવી જણાવેલ કે હાથ ઉછીની રકમ પરત કરવા માટે તા.૬/૩/૨૦૨૨ ના રોજનો બરોડા ગુજરાત ગ્રામીણ બેન્ક ઉમરેઠ શાખાનો રકમ રૂ. ૬,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપીયા છ લાખ પુરાનો પ્રતિશ્રીના ખાતા વાળો એકાઉન્ટ પે નો ચેક ફરીયાદીના નામનો ચેક નં.૦૦૫૫૬૫ તમો તો.દારે સહી કરીને આપેલ અને જણાવેલ કે ચેક ચોક્કસ સીકરાઈ જશે અને હાથ ઉછીની રકમ તમોને પરત મળી જશે તેવો વિશ્વાસ અને ભરોસો આપેલો. જેથી ફરીયાદી આ ચેકના ધારણકર્તા બનેલા. તમો તો.દારે ઉપરોક્ત ચેક આપતી વખતે ફરીયાદીને જણાવેલ કે સદર ચેક તેની પાકતી મીતીએ બેન્કમા દેખાડ કરશોતો તમારા હાથ ઉછીના માંગતા નાણાં તરતજ મળી જશે. અને ચોક્કસ ચેક સીકરાઈ જશે તેવો પાકો વિશ્વાસ અને ભરોસો અપાવેલો. જેથી ફરીયાદીએ સદર ચેક પાકતી મીતીના રોજ સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા ઉમરેઠ શાખામાં જમા કરાવેલો હતો. અને બેન્ક તરફથી ફરીયાદીને તા.૮/૩/૨૦૨૨ ના રોજ રીટર્ન મેમો તથા અસલ ચેક પરત આપેલ. અને જણાવેલ કે ખાતામાં ચેક પુરત બેલેન્સ નથી. જેથી "ફંડ ઈન સફીસીયન્ટ"ના શેરાથી ચેક પરત ફરેલ છે. જેની જાણ તમો તો.દારને ફોન ઉપર કરતા તમો તો.દારે

ફરીયાદીને જણાવેલ કે હાલ બેન્કમાં બેલેન્સ નથી. સદર હાથ ઉછીની રકમની થોડી રાહ જોઈ મેં મહીનાના પ્રથમ અઠવાડિયામાં સદર ચેક બેન્કમાં રજુ કરશો તો ચેક ચોક્કસ સીકરાઈ જશે. તેવી પાકી ખાત્રી આપેલ. જેથી ફરીયાદીએ તમારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી તા.૦૬/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ બેન્કમાં ચેક દેખાડ કરતા સદર ચેક તથા રીટર્ન મેમો ફરીવાર "ફંડ ઈન સફીસીયન્ટ" ના શેરા સાથે પરત ફરેલ. આમ તમો તો.દારે ચેકની રકમ પુરતુ બેલેન્સ તમારા ખાતામાં ન રાખી ફરીયાદીની સાથે વિશ્વાસઘાત તથા છેતરપીડી કરેલ હોય તથા ધી.નેગો.ઈ.એક્ટની કલમ ૧૩૮ મુજબનો ગુનો કરેલ હોય અને તમોને તેની જાણ કરવા છતા કોઈ નકકર જવાબ આપેલ ન હોય. તમારો ઈરાદો બદ ઈરાદો હોય તેવું જણાઈ આવે છે. જેથી તમો તો.દારને તા.૧૭/૫/૨૦૨૨ ના રોજ તમો તો.દારના બંને રહેણાંકના સરનામે નોટીસથી ચેતવણી આપવામાં આવેલ હતી કે નોટીસ મળ્યેથી દિન-૧૫ માં ફરીયાદીને હાથ ઉછીના નાણાં પરત ચુકવવા માટે આપેલ ચેકના રૂ.૬,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પુરા રોકડા તથા બેન્ક ચાર્જની રકમ ચુકવી આપી તેની પાકી પહોંચ મેળવી લેવી. જે નોટીસ તમો તો.દારે તમારા બંને સરનામેથી "માલીકે લેવાની ના પાડી" તેવો શેરો તા.૨૩/૫/૨૦૨૨ ના રોજ સુરેલીના સરનામે તથા તા.૨૦/૫/૨૦૨૨ ના રોજ "ઓનર ડીડ નોટ એકસેપ ટેડ" ના શેરા સાથે બંધ કવર પરત આવેલ. આમ તમો તો.દારે તમારા પાકા સરનામે રહેતા હોય નોટીસ લીધેલ ન હોય તથા અને કોઈ ઉત્તર પ્રત્યુત્તર આપેલ ન હોય આમ તમો તો.દારે ધી નેગો. એક્ટ કલમ ૧૩૮ તથા કલમ ૧૪૨ મુજબ ગંભીર પ્રકારનો ગુનો કરેલ હોવાથી તમો તો.દાર વિરુદ્ધ હાલની ફરીયાદ કરવાની જરૂર પડી છે.

(૨) આ કામે ફરીયાદી ધ્વારા રજુ થતા સૌ પ્રથમ ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ-૨૦૦ મુજબનુ વેરીફિકેશન અત્રેની અદાલત ધ્વારા લેવામાં આવેલ છે, જે વેરીફિકેશનના અંતે આરોપી વિરુદ્ધની ફરીયાદ પ્રથમદર્શનીય જણાતા, અદાલતે ગુનાનુ સંજ્ઞાન લઈ ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ-૨૦૪ હેઠળ આરોપી ઉપર પ્રોસેસ કાઢવાનો હુકમ કરેલ છે.

(૩) આ કામે હુકમ મુજબના પ્રોસેસની બજવણી આરોપી ઉપર થતાં તેઓ અદાલત સમક્ષ હાજર રહેલ છે. આરોપી અદાલત સમક્ષ હાજર થતાં અંક-૦૮ થી તેઓનુ ગુના સંબંધેનુ નિવેદન(પ્લી) નોંધવામાં આવેલ છે. સદર નિવેદનમાં આરોપીએ ફરીયાદની નકલ મળેલ હોવાનુ કબુલ રાખી તેમની સામેના તહોમતનો

ઈન્કાર કરી કેસની કાર્યવાહી આગળ ચલાવવા માંગતા હોવાનું જણાવેલ છે.

આ કામે આંક-૧૭ થી આરોપી ફરીયાદીની ઉલટતપાસ જાતે કરવા માંગતા હોય તેથી પુરસીસ આપી કામ આગળ ચલાવવામાં આવેલ છે.

(૪) આ કામે ફરીયાદ પક્ષ ધ્વારા પોતાનો કેસ પ્રસ્થાપિત કરવા માટે નીચે મુજબના મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજુ કરેલ છે.

મૌખિક પુરાવો:-

આંક મૌખિક પુરાવાઓનું વર્ણન

૦૪ ફરીદખાન જબરખાન પઠાણના સરતપાસનું સોગંદનામું

દસ્તાવેજી પુરાવો:-

આંક દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું વર્ણન

૧૩ અસલ ચેક (ચેક નં.૦૦૫૫૬૫)

૧૪ રીટર્ન મેમો અસલ

૧૫ રીટર્ન મેમો અસલ

૧૬ ફરીયાદીએ આરોપીને આપેલ રજી. નોટીસની ઓફીસ કોપી

૧૭ ફરીયાદીએ આરોપીના સરનામે નોટીસ પોસ્ટ કર્યાની અસલ પાવતી

૧૮ રીફ્યુઝના શેરા સાથે પરત ફરેલ આણંદનાં સરનામા વાળી નોટીસનું સિલબંધ કવર અસલ

૧૯ રીફ્યુઝના શેરા સાથે પરત ફરેલ સુરેલીનાં સરનામા વાળી નોટીસનું સિલબંધ કવર અસલ

આ કામે ફરીયાદ પક્ષ તરફે આંક-૨૧ થી કલોઝીંગ પુરશીશ રજુ કરી વધુ કોઈ પુરાવો રજુ કરવાનો નહીં હોવાનું જાહેર કરેલ છે.

(૫) આ કામે ફરીયાદ પક્ષનો પુરાવો પુરો થયાની પુરસીસ રજુ થતાં ફરીયાદ પક્ષનો પુરાવો બંધ કરવામાં આવેલ છે. ત્યારબાદ આ કામે રજુ થયેલ પુરાવો ધ્યાને લઈ ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૩૧૩ મુજબ આરોપીનું વિશેષ નિવેદન લેવામાં આવેલ છે. જેમાં આરોપીએ તેઓ નિર્દોષ હોવાનું, તહોમત મુજબનો ગુનો તેઓએ કરેલ ન હોવાનું અને ખોટો કેસ કરેલ હોવાનું જણાવેલ છે.

(૬) હાલના કામે ફરીયાદ પક્ષનો પુરાવો પુરો થયાની પુરસીસ રજુ થયા બાદ આરોપી તરફે તેના બચાવમાં કોઈ પુરાવો રજુ થયેલ નથી કે કોઈ સાક્ષી તપાસેલ

નથી.

(૭) આ કામે ફરીયાદીના વિ.વ.શ્રી ધ્વારા તેની ફરીયાદ, સરતપાસ તથા રેકર્ડ પર રજુ થયેલ પુરાવા મુજબ દલીલો ગણી લેવા રજુઆત કરેલ છે.

આ કામે ફરીયાદ પક્ષે રજુ થયેલ પુરાવા તથા તેમની મૌખિક દલીલોમાં જણાવ્યા મુજબ આ કામના આરોપીએ આ કામે રજુ થયેલ અસલ ચેક મુજબના કાયદેસરના લેણા પેટે પોતાની સહી કરીને ચેક આપેલ હોઈ એન.આઈ.એક્ટ ની કલમ-૧૩૮ તળેનો ગુનો પુરવાર થતો હોઈ ફરીયાદમાં માગવામાં આવેલ દાદ અપાવવા અરજ કરેલ છે.

આ કામે આરોપીના વિ.વ.શ્રીએ હાજર રહી કોઈ દલીલ કરેલ નથી જેથી, આરોપીનો દલીલોનો હક્ક બંધ કરી કામ ચુકાદા પર લેવામાં આવેલ છે.

(૮) ઉપરોક્ત રજુ થયેલ મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓ તથા રજુઆતના આધારે સદર કામનો ગુણદોષ ઉપર નિર્ણય કરવા અત્રેની કોર્ટ સમક્ષ નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થયેલ છે.

૧) શું ફરીયાદપક્ષ નિશંકપણે પુરવાર કરે છે કે, ઉપરોક્ત પેરા-૧ ની વિગતે ફરીયાદીના કાયદેસરના લેણા પેટે આ કામના આરોપીએ બરોડા ગુજરાત ગ્રામીણ બેન્ક ઉમરેઠ શાખાનો ચેક નં.૦૦૫૫૬૫ નો રૂ.૬,૦૦,૦૦૦/- તા.૦૬/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજનો ફરીયાદીને સહી કરી આપેલ અને સદરહુ ચેક પાકતી મીતીએ અચૂક સ્વીકારાઈ જશે તેવો ભરોસો અને વિશ્વાસ આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ. જે ચેક ફરીયાદીએ વટાવવા માટે બેંકમા રજુ કરતા ફરીયાદીની બેંકે આરોપીના ખાતામાં પુરતુ બેલેન્સ ના હોઈ સદરહુ ચેક "ફંડ ઈનસફીશીયન્ટ" ના શેરા સાથે સ્વીકારાયા વગર પરત કરેલ. જેથી, ફરીયાદીએ આરોપીને એન.આઈ.એક્ટ ની કલમ-૧૩૮ મુજબ લીગલ નોટીસ ફરમાવેલી. જે કાયદેસરની નોટીસ આરોપીને બજાવેલ હોવા છતાં આરોપીએ નોટીસમાં જણાવ્યા મુજબ વર્તન કરવાની કસુર કરી નોટીસ મળ્યાના દિન-૧૫ સદરહુ ચેકના અવેજની રકમ ફરીયાદીને ચુકવી આપેલ ન હોઈ આ કામના આરોપીએ એન.આઈ.એક્ટ ની કલમ-૧૩૮ મુજબનો શિક્ષાત્મક ગુનો કરેલ છે.?

૨) શું હુકમ?

(૯) ઉપરોક્ત મુદ્દા અંગેના મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

૧) હકારમાં,

૨) આખરી હુકમ મુજબ.

-:: કારણો ::-

મુદા નં.૧.

(૧૦) આ કામના આરોપી વિરુદ્ધ ધી નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનુ શિક્ષાનેપાત્ર કૃત્ય કરેલ હોવાનો આરોપી છે, જેમાં ફરીયાદ પક્ષ દ્વારા રજુ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓથી નીચે મુજબના તત્વો પુરવાર થવા જોઈએ.

આવશ્યક તત્વો:-

(A) પોતે રાખેલા (નિભાવતા) બેંકના ચોકકસ ખાતામાંથી રકમ ચૂકવવા બાબતે ચેકના કર્તા દ્વારા ખતના નાણા લેનાર (Payee) કે ફરીયાદી (Complainant) ને ચેક આપેલ હોવો જોઈએ.

(B) આવો ચેક દેવા અથવા જવાબદારીના સંપૂર્ણ કે અંશતઃ ચુકવણાં માટે આપેલ હોવો જોઈએ,

(C) આવો ચેક ત્રણ મહીના અથવા તેની કાયદેસરની વેલીડિટી પીરીયડ બેમાંથી જે વહેલું હોય તે મુદતની અંદર બેંકમાં રજુ થયેલો હોવો જોઈએ.

(D) આવો ચેક અપુરતાં ભંડોળના કારણે કે બેંક સાથે કરવામાં આવેલ વ્યવસ્થા કરતાં વધુ રકમનો હોવાનાં કારણે વગર ચુકવણે પરત થયેલો હોવો જોઈએ.

(E) આવો ચેક વગર ચુકવ્યે પરત થયાની બેંક દ્વારા જાણ કરવામાં આવ્યાના ૩૦ દિવસની અંદર નોટીસ દ્વારા ચેક લખનારને જાણ કરી ચેકની રકમની માંગણી કરવી જોઈએ.

(F) આવી રકમની માંગણી કરતી નોટીસ ચેક લખનારને મળ્યાના પંદર દિવસમાં ચેક લખનાર ચેકની રકમની ચુકવણી ન કરે તો તેના એક માસમાં ચેકના પેઈ અથવા હોલ્ડર ઈન ડયુ કોર્સ હોય તેણે ફરીયાદ કરેલ હોવી જોઈએ.

આમ, ઉપર મુજબની શરતો સંતોષાતી હોય, તો જ નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ની કલમ ૧૩૮ અન્વયે ફરીયાદ ટકવાપાત્ર (Maintainable) ગણી શકાય. વધુમાં હાલનો કેસ એક સમરી/સમન્સ ટ્રાયેબલ ગુનાનો કેસ છે. જે કેસમાં કોર્ટ એ નિર્ણય પર આવવાના કારણોની સંક્ષિપ્ત માં ચર્ચા કરવાની રહે છે. વધુમાં આ કામે આરોપી વિરુદ્ધ ફરીયાદ પક્ષ દ્વારા રજુ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન અને ચર્ચા કરી કોઈ નિષ્કર્ષ પર આવતા પુર્વ ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો

મુળભુત સિધ્ધાંત ધ્યાને લેવો આવશ્યક છે. ભારતમાં સામાન્ય રીતે વટાવખત અધિનીયમ અંતર્ગતના ફોજદારી કેસો સિવાયના અન્ય ફોજદારી કેસોમાં અપનાવવામાં આવેલ ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મુખ્ય અને મહત્વનો સિધ્ધાંત છે કે ફરીયાદ પક્ષે આરોપી વિરુદ્ધ આરોપવામાં આવેલ ગુનાનો આરોપ નિશંક પણ પુરવાર કરવાનો રહે છે અને આરોપી પક્ષે પોતે નિર્દોષ છે તેવું પુરવાર કરવાનું રહેતું નથી. તેમજ ફરીયાદપક્ષે પોતાના સ્વતંત્ર, સબળ અને સ્પષ્ટ પુરાવા દ્વારા આવી હકીકત પુરવાર કરવાની રહે છે. ભારતીય ન્યાયશાસ્ત્રના સિધ્ધાંત અનુસાર ફરીયાદ પક્ષ બચાવ પક્ષના કેસની નબળાઈનો લાભ લઈ પોતાનો કેસ પુરવાર કરી શકતો નથી. પરંતુ હાલનો કેસ નેગો.ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ અંતર્ગતનો કેસ છે, ત્યારે તે કાયદાની કલમ-૧૧૮ તથા ૧૩૮ માં ચેક અંગે અમુક અનુમાનો પણ આપવામાં આવેલ છે, જે ધ્યાને લેવા આવશ્યક છે. વધુમાં, આ કામે આરોપી સામે જ્યારે, ધી નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮ મુજબના ગુનાનો આક્ષેપ છે ત્યારે કોર્ટે એ હકિકત પણ ધ્યાને લેવાની રહે છે કે નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ તળેના કેસો અંગે ધારાસભાએ ડોક્ટરીન ઓફ રીવર્સ બર્ડનની જોગવાઈ કરેલ છે એટલે કે વટાવખત અધિનીયમ ની કલમ-૧૩૮ અંતર્ગતના ફોજદારી કેસમાં શરૂઆતની હકિકત જેવી કે ચેક ઈસ્યુઅન્સ અને ચેક પરની આરોપીની સહી અને જે વ્યવહાર માટે ચેક આપવામાં આવેલ હોવાનું જણાવતા હોય તે વ્યવહાર ફરીયાદી પુરવાર કરે તો અદાલતે આરોપી વિરુદ્ધ કેટલાક અનુમાનો કરવાના રહે છે. જે અનુમાનો કાયદા દ્વારા કરવામાં આવેલા અનુમાનો છે અને તે મુજબનું અનુમાન કરવા માટે કોર્ટ કાયદા દ્વારા બંધાયેલી છે. પરંતુ તે અનુમાનો, ખંડનાત્મક અનુમાનો છે અને તે અનુમાનોનું ખંડન કરવાનો બોજો આરોપી પક્ષ પર છે. જે અનુમાનોનું ખંડન આરોપી પક્ષે પોતાનો સંભવીત અને માની શકાય તેવો બચાવ રજૂ કરીને કરવાનો છે. આવો બચાવ રજૂ કરવા માટે આરોપી પક્ષે જાતે કોઈ પુરાવો રજૂ કરવાની કે સાક્ષી તરીકે જુબાની આપવાની આવશ્યકતા નથી. આરોપી પક્ષે આવો બચાવ ફરીયાદ પક્ષના પુરાવા પરથી પણ શંકા ઉત્પન્ન થાય તેવી હકીકત કે સંજોગો રેકર્ડ પર લાવી ને કરી શકે છે. આવો પ્રોબેબલ બચાવ રજૂ કરવાનો અર્થ માત્ર સૂચનો કરવા તેવો પણ થતો નથી, પરંતુ આવો સંભવીત બચાવ એવી રીતે રજૂ થવો જોઈએ કે જેના આધારે સામાન્ય સમજણ શકિતવાળો વ્યક્તિ તે બચાવને સંભવીત અને સામાન્ય રીતે માનવા યોગ્ય માની શકે. તેમજ બચાવપક્ષે જે સૂચનો કરેલા હોય તેના સમર્થનમાં થોડા ઘણા અંશે કોઈ પુરાવો રેકર્ડ પર આવેલ હોવો જોઈએ.

પરંતુ સમર્થનકર્તા કોઈ આધાર કે પુરાવા સીવાયના 'માત્ર સુચનો' ને પ્રોબેબલ ડીફેન્સ માની શકાય નહીં. જે સિધ્ધાંતને નજર સમક્ષ રાખીને હાલના કેસમાં રજુ થયેલા પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરવામાં આવેલ છે.

(૧૧) આ કામે ફરીયાદ વાળા ચેક, પોતે રાખેલા (નિભાવતા) બેંકના ચેકકસ ખાતામાંથી રકમ ચૂકવવા બાબતે, ચેકના કર્તા દ્વારા ખતના નાણા લેનાર (Payee) કે ફરીયાદી (Complainant) ને, આપેલ છે કે કેમ ? અને આવો ચેક દેવા અથવા જવાબદારીના સંપુર્ણ કે અંશતઃ ચૂકવણાં માટે, આપેલ છે કે કેમ ? આ બાબતની સમિક્ષા ધી નેગોશ્યેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ- ૧૩૮ અને ૧૩૯ ના અર્થઘટન, અનુમાન અને બન્ને પક્ષે રજુ થયેલ પુરાવાના આધારે જ કરી શકાય. જેની ચર્ચા અત્રે હવે પછી કરવામાં આવેલ છે.

(૧૧.૧) આ કામે ફરીયાદપક્ષે પોતાની આંક-૦૧ ની ફરીયાદના સમર્થનમાં વિસ્તૃત પુરાવો રજુ કરેલ છે. આ કામે આંક-૦૪ થી ફરીયાદીની સરતપાસનું સોગંદનામું રજુ થયેલું છે જેમાં તેમણે ફરીયાદની હકિકતોનું સમર્થન કરેલ છે. આ કામના ફરીયાદી તેમની બચાવપક્ષ દ્વારા લેવામાં આવેલી ઉલટતપાસ મા જણાવે છે કે, "મે ધોરણ- ૦૮ સુધી અભ્યાસ કરેલો છે. હું હાલ ખેતી કરુ છું. એ વાત ખરી નથી કે હું તથા મારા નાનાભાઈ સંયુક્ત કુટુંબમાં રહીએ છીએ.

સવાલ - તમારી ફરીયાદ સને-૨૦૨૧ની સાલમાં ડિસેમ્બર માસમાં આ કામના આરોપીને સામાજિક પ્રસંગ હતો તે કયો હતો?

જવાબ - આરોપીએ મને જણાવેલ કે મારે સામાજિક પ્રસંગ છે અને મારે પૈસાની જરૂર છે પરંતુ સામાજિક પ્રસંગ કયો હતો તેની મને ખબર નથી.

એ વાત ખરી નથી કે આજથી આઠ-દસ વર્ષ પહેલા અમારા ગામના રતીલાલભાઈ હરીજનની જમીન રે.સ.નં.૨૮૧/૨ મારી પાસે ગીરો હતી.એ વાત ખરી નથી કે સદર જમીન મે મારા ભાણા ઇમરાન ખાન સબ્બીરખાન પઠાણને ગીરો પેટે આપેલી. એ વાત ખરી નથી કે મોજે ગામ સુરેલી રે.સ.નં.૨૮૧/૨ ખેતીલાયક જમીન મારા ભાણા ઇમરાનખાનને ગીરોના રૂપીયાની જરૂર હોય આ જમીન મુળ માલીક રતીલાલભાઈ હરીજનના વારસો પાસેથી આ કામના આરોપીને સને-૨૦૧૯માં વેચાણ અપાવેલ. એ વાત ખરી નથી કે સને-૨૦૧૯માં આ દસ્તાવેજ પેટે આ કામના આરોપીના પત્નીએ ફરીયાદીના એકાઉન્ટમાં અંકે રૂ.૨૫,૦૦૦/- જમીનની લેવડ-દેવડ બાબતે જમા કરાવેલ. એ વાત ખરી નથી કે મોજે ગામ સુરેલી રે.સ.નં.૨૮૧/૨ ખેતીલાયક જમીનની કિંમત બાબતના કોરા ચેકો આરોપીએ મને

આપેલા. એ વાત ખરી છે કે ચેકમાં આરોપીનું નામ પ્રિન્ટેડ થયેલ નથી સાહેદ સ્વેચ્છાએ જણાવે છે કે ચેકમાં આરોપીની સહી છે. એ વાત ખરી છે કે ફરીયાદવાળા ચેકમાં એકાઉન્ટ નંબરના છેલ્લા ચાર અક્ષર બોલપેનથી લખેલા છે. એ વાતની મને ખબર નથી કે વીસ હજારથી વધુ રૂપીયાની લેવડ-દેવડ બેંક મારફતે કરવી પડી.

સવાલ – તમારી વાર્ષિક આવક કેટલી ?

જવાબ – મારે આઠ થી દસ લાખ ની આવક તમાકુની થાય, બાજરીની આવક ચાર થી પાંચ લાખ થાય, મરચીના વાવેતરમાં પાંચ થી છ લાખ આવક થાય, ડાંગરની વાવેતરમાં ચારેક લાખ આવક થાય.

સવાલ – જે ખેતીનો પાક હું વેચું તેના રૂપીયા બેંક મારફત આવે કે રોકડા?

જવાબ – રોકડા આવે.

એ વાત ખરી નથી કે આ કામના આરોપીએ હાથઉછીના છ લાખ રૂપીયા આપેલ નથી અને જમીનના દસ્તાવેજ બાબતે આપેલ ચેકનો ખોટો ઉપયોગ કરી હાલની ખોટી ફરીયાદ કરેલી છે. એ વાત ખરી નથી કે આ કામના આરોપીના સહી કરેલા કોરા ચેકો મારી પાસે છે.” આમ, હાલના કામે ફરીયાદની હકિકત તથા ફરીયાદી દ્વારા રજૂ થયેલ તમામ પુરાવો ધ્યાને લેતાં ઉપરોક્ત તમામ શરતો સંતોષાતી હોવાનું સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. આરોપી તરફે કહેવાતા ચેક નો દુરુપયોગ કરી ખોટો કેસ કરેલ હોવાની રજૂઆત કરેલ છે તથા કહેવાતો ચેક કાયદેસરની જવાબદારી અદા કરવા માટે આપેલ નહીં હોવાનું કથન કરેલ છે, પરંતુ સદરહુ ચેક કયા કારણોથી અને કયા સંજોગોમાં ફરીયાદીને આપેલ હતો તેનો કોઈ આધારભૂત પુરાવો આરોપી તરફે રજૂ થયેલ નથી અગરતો સદરહુ ચેકમાં આરોપીની સહી ના હોય કે ખોટી રીતે ફરીયાદીએ ચેક મેળવેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો આરોપી તરફે રજૂ થયેલ નથી. આ કામે ફરીયાદના ચેકની રકમની ચુકવણી માટે આરોપીએ આપેલ અસલ ચેક તથા સદર ચેક રીટર્ન થયાનો રીટર્ન મેમો ફરીયાદીની ઉલટ તપાસ દરમિયાન રજૂ કરેલ છે. જેનો આરોપી તરફે કોઈ ખંડનાત્મક પુરાવો રજૂ થયેલ નથી. જેથી, ફરીયાદપક્ષે રજૂ થયેલ સદરહુ પુરાવો નહીં માનવાને કોઈ કારણ નથી.

વધુમાં સદર કામે આરોપી દ્વારા એવો બચાવ લેવામાં આવેલ છે કે, સદર ચેકમાં ફરીયાદીએ ખાતા નંબરના છેલ્લા ચાર આંકડા તેમણે બોલપેનથી જાતે ભરેલ છે અને રકમ જાતે હાથથી લખેલ છે અને સદર ચેકમાં આરોપીનું નામ પ્રિન્ટેડ થયેલ નથી. પરંતુ સદર કામનું રેકર્ડ અને રજૂ થયેલ પુરાવો જોતા સદર કામમાં રજૂ આંક-

૧૩ વાળા ચેકમાં આ કામના આરોપીની સહી છે અને તેના વિરુદ્ધમાં બચાવપક્ષે કોઈ ખંટનાત્મક પુરાવો રજૂ રાખેલ નથી. વધુમાં સદર કામે રજૂ આંક-૪૮ વાળી પુરસીસ જોતા તે પુરસીસ આ કામના ફરિયાદીના વકીલે આપી જાહેર કરેલ છે કે, સદર કામના આરોપીએ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા એક લાખ પૂરા) સમાધાન પેટે આ કામના આરોપીએ આપેલ છે. આમ, ઉપરોક્ત સંજોગો અને રજૂ પુરાવા જોતા બચાવપક્ષની દલીલ ટકવાપાત્ર નથી અને આંક-૧૩ વાળો ચેક તેમણે કાયદેસરના લેણા પેટે આપેલ હોય અને તો જ સમાધાન પેટેની રકમ કેસની ચાલુ કાર્યવાહી દરમિયાન આપેલ હોય તેવું અનુમાન થાય છે.

(૧૧.૨) આ કામે ફરીયાદની હકિકત તથા ફરીયાદી દ્વારા રજૂ થયેલ તમામ પુરાવો ધ્યાને લેતાં ઉપરોક્ત તમામ શરતો સંતોષાતી હોવાનું સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. ફરીયાદી તરફે રજૂ થયેલ પુરાવાનું આરોપી તરફે કોઈ ખંડન કરવામાં આવેલ નથી. આ કામે આરોપીએ પોતાના બચાવમાં કોઈ પુરાવો રજૂ કરેલ નથી કે સાહેદ તપાસેલ નથી. જેથી, ફરીયાદપક્ષે રજૂ થયેલ પુરાવો નહીં માનવાને કોઈ કારણ નથી. આ કામે આરોપી તરફે તેમના સમર્થનમાં કોઈ દસ્તાવેજ કે મૌખિક આધાર રજૂ કરેલ નથી. તેવા સંજોગોમાં આરોપી કોઈ મહત્વની હકિકતો રેકર્ડ પર લાવી શકતા ન હોવાનું જણાઈ આવે છે.

(૧૧.૩) હાલના કેસમાં ફરીયાદપક્ષ તરફથી રજૂ થયેલ પુરાવો વંચાણે લેતાં ફરીયાદીએ પુરાવાના સોગંદનામામાં સ્પષ્ટ રીતે પુરાવો આપેલ છે કે, ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપી દ્વારા નિભાવવામાં આવતા બેંક ખાતાના ચેક છે. તે સીવાય વિવાદીત ફરીયાદ વાળા ચેક આરોપીના ખાતાના નથી તેવો આરોપી પક્ષ દ્વારા કોઈ બચાવ લેવામાં આવેલ નથી. આમ, ફરીયાદ પક્ષનો મૌખિક પુરાવો ધ્યાને લેતા ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપીના ખાતાના હોવાનું પુરવાર થાય છે.

(૧૧.૪) ફરીયાદ વાળો ચેક કોઈ દેવું અથવા જવાબદારીના સંપૂર્ણ કે અંશતઃ ચુકવણાં માટે આપેલ છે કે કેમ ? આ અંગે વિચાર કરવામાં આવે તો, ફરીયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે આ કામના આરોપીએ હાલની ફરીયાદ વાળો ચેક આપેલ છે. ફરીયાદીના આક્ષેપ અંગે રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવા સાથે કાયદાની જોગવાઈ ધ્યાને લેવામાં આવેતો ધી નેગોશ્યેબલ ઈન્ટમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૩૯ વંચાણે લેવી આવશ્યક છે, તે કલમમાં ચેક અનુસંધાનેનું અનુમાન આપવામાં આવેલ છે અને જણાવવામાં આવેલ છે કે,

It shall be presumed, unless the contrary is proved,
that the holder of a cheque received the cheque of

the nature referred to in section 138 for the discharge, in whole or in part, or any debt or other liability.

તે સિવાય વટાવખત અધિનિયમની કલમ-૧૧૮ (એ) માં જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે કે,

Until the contrary is proved, the following presumptions shall be made:

(a) that every negotiable instrument was made or drawn for consideration, and that every such instrument, when it has been accepted, indorsed, negotiated or transferred, as accepted, indorsed, negotiated or transferred for consideration;

નામદાર ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા Girishbhai Natvarbhai Patel v/s State of Gujarat 2006 (1) GLR 786 ના કેસમાં પ્રસ્થાપીત કરેલ સિદ્ધાંત વંચાણે લેવામાં આવે તો તે કેસમાં નામદાર ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવેલ છે કે,

It is an established position of law that under the scheme of Negotiable Instruments Act, especially under Scheme of 138 and 139, the statutory presumption is created in favor of the complainant and the Court has to presume and proceed on the basis of this presumption unless it is dislodged by the accused on the strength of leading cogent and convincing evidence in support of his claim. Sec. 139 of the Negotiable Instruments Act, 1881 makes it unequivocally clear that it is the duty cast upon the Court to presume that the holder of a cheque receive the cheque of the nature referred to in Sec. 138 for the discharge in whole or in part of any debt or other liability.

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા Hiten P.Dalal V/s Bratindranath Banerjee AIR 2001 SC 3897 ના કેસમાં ઠરાવવામાં આવેલ છે કે,

Section 139 provides that "it shall be presumed, unless the contrary is proved, that the holder of a cheque received the cheque, of the nature referred to in Section 138 for the discharge, in whole or in part, of any debt or other liability." The effect of these presumptions is to place the evidential burden on the accused of proving that the cheque was not received by the complainant towards the discharge of any liability. Because both Sections 138 and 139 require that the Court "shall presume" the liability of the drawer of the cheques for the amounts for which the cheques are drawn, as noted in it is obligatory on the Court to raise this presumption in every case where the factual basis for the raising of the presumption had been established. It introduced an exception to the general rule as to the burden of proof in criminal cases and shifts the onus on to the accused. Such a presumption is a presumption of law, as distinguished from a presumption of fact which describes provisions by which the Court "may presume" a certain state of affairs. Presumptions are rules of evidence and do not conflict with the presumption of innocence, because by the latter all that is meant is that the prosecution is obliged to prove the case against the accused beyond reasonable doubt. The obligation on the prosecution may be discharged with the help of presumptions of law or fact unless the accused adduces evidence showing the reasonable possibility of the non existence of the presumed fact.

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા Rangappa V. Mohan 2010 Cri.L.J 2871 ના કેસમાં ઠરાવેલ છે કે,

Once the cheque relates to the account of the

accused and he accepts and admits the signature on the said cheque, then initial presumption as contemplated under section 139 of the Negotiable Instrument Act has to be raised by the court in favor of the complainant. The presumption referred to in section 139 of the N.I. Act is mandatory presumption and not a general presumption, but the accused is entitled to rebut the said presumption. What is required to be established by the accused in order to rebut the presumption is different from each case under given circumstances. But the fact remains that a mere plausible explanation is not expected from the accused and it must be more than a plausible explanation by way of rebuttal evidence. In other words, the defence raised by way of rebuttal evidence must be probable and capable of being accepted by the court.

તે કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં ઠરાવેલ છે કે,

The presumption mandated by S.139 of the Act does indeed include the existence of legally enforceable debt or liability.

નામદાર ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત ધ્વારા Hitenbhai Parekh, Proprietor, Parekh Enterprises Vs. State of Gujarat & Anr. 2010 (5) GLR 4136.ના કેસમાં ઠરાવેલ સિદ્ધાંત વંચાણે લેવામાં આવે તો, તે કેસમાં ઠરાવવામાં આવેલ છે કે,

Although, there is no presumption as regards any debt or other liability being legally enforceable, it would be found that once a debt or other liability is presumed and not properly rebutted, it would be legally enforceable, unless and until it is shown to be legally unenforceable.

આમ, ઉપરોક્ત કલમ તથા ચુકાદાઓમાં ઠરાવેલા સિદ્ધાંતો મુજબ જો

ચેકના ધારક ચેક આરોપીના ખાતાનો હોવાનું, ચેક પર આરોપીની સહી હોવાનું અને જે વ્યવહાર માટે ચેક આપવામાં આવેલ હોવાનું જણાવે છે તે વ્યવહાર થયો હોવાની શરૂઆતની હકીકત પુરવાર કરે તો ફરીયાદીની તરફેણમાં કાયદા મુજબનું અનુમાન કરવાનું રહે છે કે તે દેવા કે જવાબદારીના સંપૂર્ણ કે અંશતઃ ચુકવણા માટે આપવામાં આવેલ હતા. જો કે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ મુજબ, કલમ-૧૧૮ અને ૧૩૯ અંતર્ગતના અનુમાન ખંડનાત્મક અનુમાન છે અને તે અનુમાનનું ખંડન આરોપી પક્ષે પોતાના માની શકાય તેવા પુરાવા દ્વારા અથવા તો એવા સંજોગોનું અસ્તીત્વ રેકર્ડ પર લાવીને કરવાનું રહે છે કે, જેના આધારે સામાન્ય સમજ શક્તિ વાળો માણસ એવું માની શકે કે આવો ચેક કોઈ દેવા કે જવાબદારી પેટે આપવામાં આવેલ હતો નહીં અથવા તો ફરીયાદી જણાવે છે તેવા વ્યવહાર, દેવા કે જવાબદારીનું અસ્તીત્વ માની શકાય તેમ નથી. પરંતુ તે ખંડન કરવા માટે આરોપીએ પોતાને સાક્ષી તરીકે તપાસવાની આવશ્યકતા નથી કે પોતે પુરાવો રજૂ કરવાની જરૂર નથી. આરોપી આવા અનુમાનનું ખંડન ફરીયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ પુરાવા પરથી પણ કરી શકે છે. સદરજુ ચેક કયા કારણોથી અને કયા સંજોગોમાં ફરીયાદીને આપેલ હતો તેની કોઈ રજૂઆત આરોપી તરફે થયેલ નથી અગરતો સદરજુ ચેકમાં આરોપીની સહી ના હોય કે ખોટી રીતે ફરીયાદીએ ચેક મેળવેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો આરોપી તરફે રજૂ થયેલ નથી. આમ, આ કામે ફરીયાદ પક્ષે રજૂ થયેલ પુરાવો તથા રેકર્ડ પરની આરોપીની વર્તુણુક ધ્યાને લેતા સદરજુ ચેક ની રકમ ફરીયાદીને આરોપી પાસેથી લેવાની નીકળતી હોવાનું સ્પષ્ટપણે અનુમાન કરી શકાય તેમ છે અને આરોપીએ સદરજુ લેણી નીકળતી રકમ પેટે ચેક આપેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે. આમ, આ કામે ફરીયાદપક્ષે હાલના આરોપીને કાયદેસરના લેણા પેટે ચેક આપેલો હતો તે આધાર પુરાવાથી પુરવાર કરેલ છે.

(૧૧.૫) હાલના કેસમાં ફરીયાદ પક્ષ દ્વારા વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવેલી છે કે, ફરીયાદીએ પોતાની સરતપાસમા તથા રજૂ થયેલ દસ્તાવેજો દ્વારા સ્પષ્ટ પુરાવો આપેલ છે કે, તેઓને આ કામના આરોપી પાસેથી ચેકમાં દર્શાવ્યા મુજબની રકમ લેવાની નીકળતી હતી તે જવાબદારીના પેમેન્ટ માટે આરોપીએ હાલની ફરીયાદ વાળો ચેક આપેલ છે. ફરીયાદીએ વધુમાં દલીલ કરેલી છે કે, આ કામના ફરીયાદીએ પોતાની સરતપાસમાં સ્પષ્ટ પુરાવો આપેલ છે કે, ફરીયાદ વાળા ચેક પર આરોપીની સહી છે. તેમજ ફરીયાદીની તરફેણમાં કલમ-૧૩૯ અને ૧૧૮ અંતર્ગતનું અનુમાન પણ છે. આમ, સદર કામે રેકર્ડ પરનો તમામ પુરાવો વંચાણો

લેવામાં આવે તો, આ કામના આરોપી પક્ષ જે બચાવ લઈ રહેલ છે તે સ્પષ્ટ અને માનવાલાયક પુરાવા (cogent and convincing evidence) થી પુરવાર કરેલ નથી. જેથી, રેકર્ડ પરનો તમામ પુરાવો અને ફરીયાદીની તરફેણમાં રહેલ કલમ-૧૩૮ અને ૧૧૮ નું અનુમાન ધ્યાને લેતા ફરીયાદ વાળો ચેક કાયદેસરનું દેવું ચુકવા માટે આપેલ હોવાનું નિશંકપણે પુરવાર થયેલ છે .

આ બાબતે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત ધ્વારા P Rasiya vs Abdul Nazer and anr. Decided on August, 2022 ના કેસમાં ઠરાવેલ છે કે,

The Court held that due to the presumption under Section 139, once the signature and cheque are not in dispute, it will be presumed that the cheque was issued for discharge of debt or liability in favour of complainant. The Supreme Court recently held that in a cheque-bounce case under Section 138 of the Negotiable Instruments Act (NI Act), the complainant is not required to spell out in the complaint, the nature of transaction or source of fund since the onus is on the accused to prove that the cheque was issued not towards a debt or liability.

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા Oriental Bank of Commerce vs Prabodh Kumar Tewar, Criminal Appeal No 1260 of 2022 (Arising out of SLP (Crl) No 9836 of 2019), Decided on 16 Th August, 2022 ના કેસમાં ઠરાવેલ છે કે,

A drawer handing over a cheque signed by him is liable unless it is proved by adducing evidence at the trial that the cheque was not in discharge of a debt or liability. The evidence of a handwriting expert on whether the accused had filled in the details in the cheque would be immaterial to determining the purpose for which the cheque was handed over. Therefore, no purpose is served by allowing the application for adducing the evidence of the hand-

writing expert The presumption which arises on the signing of the cheque cannot be rebutted merely by the report of a hand-writing expert. Even if the details in the cheque have not been filled up by drawer but by another person, this is not relevant to the defense whether cheque was issued towards payment of a debt or in discharge of a liability.

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત ધ્વારા Sampelly Satyanarayana Rao v/s Indian Renewable Energy Development Agency Ltd., Criminal Appeal No. 867 of 2016, SCC OnLine SC 954, decided on 19.09.2016 ના કેસમાં ઠરાવેલ છે કે..

18. In Rangappa v. Sri Mohan, (2010) 11 SCC 441 this Court held that **once issuance of a cheque and signature thereon are admitted, presumption of a legally enforceable debt in favour of the holder of the cheque arises.** It is for the accused to rebut the said presumption, though accused need not adduce his own evidence and can rely upon the material submitted by the complainant. However, mere statement of the accused may not be sufficient to rebut the said presumption.

આ કામે ફરીયાદપક્ષે હાલના આરોપીને કાયદેસરના લેણા પેટે ચેક આપેલો હતો તે આધાર પુરાવાથી પુરવાર કરેલ છે. આમ, સમગ્ર પુરાવો વંચાણે લેવામાં આવેતો, ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ ન હતો તે પુરવાર કરવા માટે કોઈ ગ્રાહ્ય પુરાવો રજૂ કરેલ નથી. જેથી, રેકર્ડ પરનો તમામ પુરાવો અને ફરીયાદીની તરફેણમાં રહેલ કલમ-૧૩૯ અને ૧૧૮ નું અનુમાન ધ્યાને લેતાં ફરીયાદ વાળો ચેક કાયદેસરનું દેવું ચુકવા માટે આપેલ હોવાનું પુરવાર થયેલ છે.

આમ, સમગ્ર પુરાવો વંચાણે લેવામાં આવેતો, ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ ન હતો તે પુરવાર કરવા માટે કોઈ ગ્રાહ્ય પુરાવો રજૂ કરેલ નથી. જેથી, ફરીયાદપક્ષે રજૂ થયેલ સદરહુ પુરાવાને નહીં માનવાને કોઈ કારણ નથી. આ કામે રેકર્ડ પરની હકિકત ધ્યાને લેતાં આરોપીએ ફરીયાદી સાથે વાદગ્રસ્ત

ચેકની રકમ બાબતે સમાધાન કરી પતાવટ કરી લેવા બાબતે સમાધાન કરવા સબબ રજુઆત કરેલ છે તથા ફરીયાદીને અમુક રકમની ચુકવણી પણ કરેલ છે, પરંતુ ત્યારબાદ આ કામે આરોપીએ સદરહુ ચેકની પુરેપુરી રકમ અગરતો સમાધાન માટે નક્કી કરવામાં આવેલ રકમ ફરીયાદીને નહીં ચુકવતા આરોપીની કસુરના કારણે ફરીયાદીને સદરહુ કેસમાં ઇન્સાફી કાર્યવાહી આગળ ચલાવવાની ફરજ પડેલ છે. આમ, રેકર્ડ પરનો તમામ પુરાવો અને ફરીયાદીની તરફેણમાં રહેલ કલમ-૧૩૯ અને ૧૧૮ નું અનુમાન ધ્યાને લેતાં ફરીયાદ વાળો ચેક કાયદેસરનું દેવું ચુકવા માટે આપેલ હોવાનું પુરવાર થયેલ છે.

(૧૨) આ કામે ફરીયાદ વાળો ચેક (૧ એપ્રિલ ૨૦૧૨ બાદના હોઈ) ત્રણ મહીના અથવા વેલીડીટી પીરીયડ બેમાંથી જે પહેલું હોય તે સમયગાળામાં બેંકમાં રજુ કરવામાં આવેલ છે કે કેમ? આ અંગે ફરીયાદી દ્વારા રજુ જુબાનીનું સોગંદનામું વંચાણે લેવામાં આવે તો, આ કામના ફરીયાદી દ્વારા પોતાની જુબાનીમાં સ્પષ્ટ રીતે પુરાવો આપવામાં આવેલ છે કે, ફરીયાદ વાળો ચેક તા.૦૬/૦૩/૨૦૨૨ તારીખનો છે, જે ચેક ફરીયાદીએ બેંકમાં પ્રથમ વાર રજુ કરતા તે ચેક કલીયરીંગમાં જતા તા.૦૮/૦૩/૨૦૨૨ અને બીજી વાર રજુ કરતા તે ચેક કલીયરીંગમાં જતા તા.૦૬/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ "ફંડ ઈનસફીસીયન્ટ" ના શેરા સાથે વસુલાત વગર પરત આવેલ છે. તે સીવાય આ કામે આંક-૧૩ થી રજુ થયેલ અસલ ચેક, આંક-૧૪, ૧૫ થી રજુ થયેલ ચેકનો રીટર્ન મેમો તથા ફરીયાદીનો મૌખિક પુરાવો ધ્યાને લેવામાં આવેતો ફરીયાદ વાળો ચેક, ચેક પર લખવામાં આવેલી તારીખથી ચેકની વેલીડીટી પીરીયડ ત્રણ માસ ની અંદર ચુકવણી માટે બેંકમાં પ્રેઝન્ટ થયેલ હોવાનું જણાઈ આવે છે. તે સીવાય ફરીયાદ વાળો ચેક વેલીડીટી પીરીયડમાં બેંકમાં રજુ થયેલ નથી તેવો આરોપી પક્ષનો કોઈ આધારભુત બચાવ રજુ થયેલ નથી. જેથી ફરીયાદ વાળો ચેક, ચેક પર લખવામાં આવેલી તારીખથી કાયદા દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલ સમય મર્યાદા ત્રણ મહીનામાં વસુલાત માટે બેંકમાં રજુ થયેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે.

(૧૩) ફરીયાદ વાળો ચેક ફંડ ઈનસફીસીયન્ટના કારણે કે બેંક સાથે કરવામાં આવેલ વ્યવસ્થા કરતાં વધુ રકમનો હોવાનાં કારણે વગર ચુકવણે પરત થયેલો કે કેમ? આ અંગે વિચાર કરવામાં આવેતો આ કામના ફરીયાદીની જુબાનીમાં ફરીયાદીએ સ્પષ્ટ રીતે પુરાવો આપેલ છે કે, ફરીયાદ વાળો ચેક ફંડ ઈનસફીસીયન્ટના કારણે પરત આવેલ. આ કામે આંક-૧૪, ૧૫ થી રજુ થયેલ ચેક

રીટન મેમો વંચાણે લેવામાં આવે તો ફરીયાદ વાળો ચેક "ફંડ ઈનસફીસીયન્ટ" ના કારણે પરત આવેલા હોવાનો ઉલ્લેખ છે. પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૫૯ મુજબ દસ્તાવેજની વિગત સિવાયની તમામ હકીકત મૌખિક પુરાવાથી પણ સાબીત કરી શકાય છે. હાલના કેસમાં ફરીયાદ વાળો ચેક ફંડ ઈનસફીસીયન્ટના કારણે રીટન થયા હોવા અંગે ફરીયાદીએ પોતાની સરતપાસના માધ્યમથી મૌખિક પુરાવો પણ આપેલ છે અને દસ્તાવેજ પણ રજુ કરેલ છે. વધુમાં ફરીયાદ પક્ષે જે પુરાવો આપેલ છે તે પુરાવાનું આરોપી પક્ષ દ્વારા આધારભુત પુરાવાઓના આધારે ખંડન કરેલ નથી તથા આરોપી તરફે વિવાદીત ચેક બેંકમાં રજુ થયો તે તારીખે પુરતું ભંડોળ હતું તેવો કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી. જેથી ફરીયાદ વાળો ચેક ફંડ ઈનસફીસીયન્ટના કારણે વગર ચુકવ્યે પરત થયેલ હોવાની હકીકત સાબીત થાય છે.

(૧૪) ચેક વગર ચુકવ્યે પરત થયાની બેંક દ્વારા જાણ કરવામાં આવ્યાના ૩૦ દિવસની અંદર નોટીસ દ્વારા ચેક લખનારને જાણ કરી ચેકની રકમની માંગણી કરેલી છે કે કેમ? આ અંગે ફરીયાદ પક્ષનો પુરાવો વંચાણે લેવામાં આવે તો, ફરીયાદીએ ચેકની વેલીડિટી પિરીયડમાં વિવાદીત ચેક વટાવવા માટે બેંકમાં રજુ કરેલ હોવાનું જણાઈ આવે છે. જ્યારે આંક-૧૬ થી રજુ નોટીસ વંચાણે લેવામાં આવેતો, આ નોટીસ તા.૧૭/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજની છે. તે નોટીસ દ્વારા ચેકની રકમ નોટીસ મળ્યે ચુકવી આપવા સ્પષ્ટ સુચના આપેલ હોવાનું જણાય છે. જે કાયદા દ્વારા નિયત સમય મર્યાદા ૩૦ દિવસમાં કરેલ હોવાનું જણાઈ આવે છે. જેનો આરોપી તરફે કોઈ ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ થયેલ નથી. જે ધ્યાને લેતા આરોપીના સરનામે નોટીસ બજી ગયેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે. જેથી, આ કામના આરોપીએ કાયદેસરના લેણા પેટે ફરીયાદીને ચેક આપેલ હોવાનું અને સદરજુ ચેક આરોપીની કસુરના કારણે નકારાયેલ હોવાનું અને તે ચેક નકારાતા ફરીયાદી દ્વારા આરોપીને તેના સરનામે નોટીસ આપેલ હોવાનું નિશંકપણે પુરવાર થાય છે. આ કામના ફરીયાદીએ પોતાની જુબાનીની સરતપાસમાં જણાવેલ છે કે, આરોપીએ આપેલ ચેકના નાણા અમોને મળી શકેલા નહીં, જેથી ફરીયાદીએ વકીલ મારફતે આ કામના આરોપીને આર.પી.એ.ડી દ્વારા નોટીસ આપેલ અને તેમા જણાવેલ કે, ચેકની રકમ દિન-૧૫ માં ચુકવી આપવી. તેઓએ વધુમાં જણાવેલ છે કે, ઉપરોક્ત નોટીસ આરોપીના સરનામે બજી ગયેલ છે તથા જેના પુરાવા તથા પોસ્ટ ખાતાના આધારે રજુ કરેલા છે. હાલના કેસમાં ફરીયાદીએ આંક-૧૬ થી નોટીસ ની નકલ તથા આંક-૧૭ થી આર.પી.એ.ડી.ની રસીદ તથા આંક-૧૮ થી રીફ્યુઝના શેરા સાથે

પરત ફરેલ આણંદનાં સરનામા વાળી નોટીસનું સિલબંધ કવર અસલ અને આંક-૧૯ થી રીફ્યુઝના શેરા સાથે પરત ફરેલ સુરેલીનાં સરનામા વાળી નોટીસનું સિલબંધ કવર અસલ રજુ કરેલ છે. જેનો આરોપી તરફે કોઈ ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ થયેલ નથી. જે ધ્યાને લેતા આરોપીના સરનામે નોટીસ બજી ગયેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે. જેથી, આ કામના આરોપીએ કાયદેસરના લેણા પેટે ફરીયાદીને ચેક આપેલ હોવાનું અને સદરહુ ચેક આરોપીની કસુરના કારણે નકારાયેલ હોવાનું અને તે ચેક નકારાતા ફરીયાદી દ્વારા આરોપીને તેના સરનામે નોટીસ આપેલ હોવાનું નિશંકપણે પુરવાર થાય છે.

(૧૫) આવી રકમની માંગણી કરતી નોટીસ ચેક લખનારને મળ્યાના પંદર દિવસમાં ચેક લખનાર ચેકની રકમની ચુકવણી ન કરે તો તેના એક માસમાં ચેકના પેઈ અથવા હોલ્ડર ઈન ડયુ કોર્સ હોય તેણે ફરીયાદ કરેલ છે કે કેમ? આ અંગે ફરીયાદ પક્ષનો પુરાવો વંચાણે લેવામાં આવેતો, આ કામના ફરીયાદીએ પોતાની જુબાનીની સરતપાસમાં જણાવેલ છે કે, આરોપીએ આપેલ ચેકના નાણા અમોને મળી શકેલા નહી, જેથી ફરીયાદીએ વકીલ મારફતે આ કામના આરોપીને આર.પી.એ.ડી દ્વારા નોટીસ આપેલ અને તેમા જણાવેલ કે, ચેકની રકમ દિન-૧૫ માં ચુકવી આપવી. તેઓએ વધુમાં જણાવેલ છે કે, ઉપરોક્ત નોટીસ આરોપીના સરનામે બજી ગયેલ છે તથા જેના પુરાવા તથા પોસ્ટ ખાતાના આધારો રજુ કરેલા છે. જેનો આરોપી તરફે કોઈ ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ થયેલ નથી. જેથી, આ કામના આરોપીએ કાયદેસરના લેણા પેટે ફરીયાદીને ચેક આપેલ હોવાનું અને સદરહુ ચેક આરોપીની કસુરના કારણે નકારાયેલ હોવાનું અને તે ચેક નકારાતા ફરીયાદી દ્વારા આરોપીને તેના સરનામે નોટીસ આપેલ હોવાનું નિશંકપણે પુરવાર થાય છે.

આમ, આ કામે ફરીયાદપક્ષે રજુ થયેલ સમગ્ર પુરાવો તથા સોગંદ પરની જુબાની ધ્યાને લેતાં ફરીયાદવાળો ચેક આ કામના આરોપી દ્વારા નિભાવવામાં આવતા બેંક ખાતાનો હોવાનું, તે ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને તેનું કાયદેસરનું લેણું ચુકવવા માટે આપેલ હોવાનું, તે ચેક ફંડ ઈનસફીસીયન્ટના કારણે વગર ચુકવણીએ પરત થયેલ હોવાનું, સદરહુ ચેક રીટર્ન થતા ફરીયાદીએ કાયદા દ્વારા નિયત સમયમાં આરોપીઓને ડીમાન્ડ નોટીસ આપેલ હોવાનું, આ ડીમાન્ડ નોટીસ છતા રીટર્ન થયેલા ચેકની રકમ નિયત સમય મર્યાદામાં આરોપીએ નહી ચુકવેલાનું અને ફરીયાદી દ્વારા હાલની ફરીયાદ કાયદા દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલ સમય મર્યાદામાં દાખલ થયેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે.

જેથી, આરોપી દ્વારા ધી નેગોશ્યેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ- ૧૩૮ મુજબ શિક્ષાને પાત્ર કૃત્ય કરેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે. જે ધ્યાને લઈ મુદ્દા નંબર ૧ નો જવાબ હકારમાં આપવામાં આવે છે. આ કામના આરોપી રમેશભાઈ પરસોત્તમભાઈ મેકવાનને ધી નેગોશ્યેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૪૨ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૩૮ મુજબ શિક્ષાને પાત્ર કૃત્ય બદલ ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ ૨૫૫(૨) મુજબ તકસીરવાર ઠરાવવામાં આવે છે.

કામ, આરોપીને સજા બાબતે સાંભળ્યા માટે મુલતવી.

હુકમ આજરોજ તારીખ ૨૦ મી, માહે-જુન, સને ૨૦૨૬ ના રોજ ખુદી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી જાહેર કર્યો.

તા.૨૦/૦૬/૨૦૨૬
ઉમરેઠ, આણંદ.

(શાલિની એસ. બારઠ)
જ્યુ. મેજ. ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઉમરેઠ, આણંદ.
જી.જે.૦૧૫૭૩

(૧૬) સજા બાબતે સાંભળ્યા.

ફરીયાદ પક્ષના વિ.વકીલશ્રીને સાંભળ્યા.

આરોપીના વિ.વકીલશ્રીએ હાજર રહી કોઈ રજૂઆત કરેલ નથી.

ફરીયાદ પક્ષના વિ.વકીલ શ્રી દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલી છે કે, આ કામે સદરહુ કેસનું રેકર્ડ ધ્યાને લેતાં આરોપીની કસુરના કારણે સદરહુ કેસ ઘણા સમય સુધી વિલંબમાં પડેલ છે અને ફરીયાદીને ઘણી બધી હાડમારી સહેન કરવી પડેલ છે. હાલના કામે આરોપીએ ટ્રાયલ ચલાવવામાં પણ અક્ષમ્ય વિલંબ કરેલ છે અને આ કામે આરોપી શરૂઆતથી જ કાયદેસર લેણા પેટે ચેક આપેલ હોવાનું જાણવા છતાં ફરીયાદીને ચેકના નાણાં નિયત સમયમાં નહીં આપીને તેમને બીનજરૂરી રીતે સદરહુ કાર્યવાહીમાં ઉતારેલ છે. આરોપીને જ્યારે તકસીરવાર ઠરાવવામાં આવેલા છે ત્યારે તેઓને કાયદા દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલી મહત્તમ સજા કરી દાખલો બેસાડવો જોઈએ.

આ કામે આરોપીના વિ.વ.શ્રીએ હાજર રહી કોઈ દલીલ કરેલ નથી તથા સજા બાબતે કોઈ રજૂઆત કરેલ નથી. જેથી, હાલના કામે આરોપી નિયમિત હાજર નહીં રહેતા હોવાના કારણે સદરહુ કેસની ઈન્સાફી કાર્યવાહી વિલંબમાં પડેલ છે. આ કામે આરોપીની પ્લી રેકર્ડ થયેલ છે તથા આરોપી અત્રેની કોર્ટ સમક્ષ જાતે તથા વકીલ મારફતે હાજર રહેલ છે અને આરોપી સદરહુ કેસની ઈન્સાફી કાર્યવાહીથી સારી રીતે વાકેફ હોવા છતાં ઈશદાપૂર્વક અત્રેની કોર્ટમાં હાજર રહેતા નહીં હોવાનું સ્પષ્ટ પણે ફલીત થાય છે. જેથી ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૯૯, ૩૦૯, ૩૧૭, ૩૫૩(૬) તથા ૪૧૮(૨) ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતાં તથા નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટના પરિપત્ર નંબર-સી.૨૬૧૮/૨૦૧૬ ને ધ્યાને લઈ આરોપીની ગેરહાજરીમાં સદરહુ કેસમાં આજરોજ ચુકાદો જાહેર કરવો ન્યાયોચિત જણાઈ આવે છે.

સદરહુ તારણ પર આવતી વખતે અત્રેની કોર્ટ દ્વારા નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટના ચુકાદા શરદ જેઠાલાલ સાવલા વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને બીજા (૨૦૧૭ (૩) જી.એલ.એચ. ૧૪૬) ના ચુકાદામાં નોંધેલ તારણો ધ્યાને લીધેલ છે. જે કેસની હકીકત ધ્યાને લેતાં તેમાં ચુકાદાના દિવસે ટ્રાયલ કોર્ટમાં આરોપી હાજર ન હોઈ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેની ગેરહાજરીમાં ચુકાદો જાહેર કરીને સજા વૉરન્ટ ઈસ્યુ કરેલ. જે ચુકાદાને નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા માન્ય ઠેરવવામાં આવેલ અને

તેમાં એવુ ઠરાવેલ કે આરોપીની ગેરહાજરીમાં સજાનો ચુકાદો જાહેર કરવો ગેરકાયદેસરતા નથી અને સજાનો હુકમ જાહેર કરી વોરંટ ઇસ્યુ કરી શકાય. જો આરોપી સજાનો હુકમ જાહેર થતા સમયે કોર્ટમાં હાજર ન હોય તો કોર્ટે તેની ધરપકડનું વોરંટ જેલની સજા ભોગવવા માટે કાઢવું પડે અને સજાની અમલવારી માટે ધરપકડ વોરંટ કાઢવું ગેરકાયદેસરતા નથી અને સજાનો હુકમ આરોપીની ગેરહાજરીમાં થાય તો આરોપીના વ.શ્રીની અરજી લઈને આરોપીને સી.આર.પી.સી.કલમ ૩૮૯(૩) હેઠળ બેલ ઉપર આરોપીની ગેરહાજરીના કારણે છોડી શકાય નહીં. આરોપીએ ટ્રાયલ કોર્ટ પાસે વકીલ સાથે હાજર થઈ કલમ ૩૮૯(૩)ની ફેશ બેલ દાખલ કરવી અને કોર્ટે તે જ દિવસે તેના પર ન્યાય નિર્ણય કરવો જો આરોપી આપેલ સમયમાં હાજર ના થાય તો ટ્રાયલ કોર્ટે ધરપકડ વોરંટ કાઢી આરોપીને પકડી સજા ભોગવવા જેલમાં મોકલી વોરંટની અમલવારી કરાવી શકશે. આમ, આ ઓથોરીટી મુજબ આરોપીની ગેરહાજરીમાં સજાનો ચુકાદો જાહેર કરી સજા વોરંટ ઇસ્યુ કરી શકાય અને જો આરોપી સજાનો હુકમ જાહેર થતા સમયે કોર્ટમાં હાજર ન હોય તો કોર્ટે તેનું પકડ વોરંટ જેલની સજા ભોગવવા માટે કાઢવું પડે. જેથી, સદરહુ તારણ ધ્યાને લઈ આરોપીની ગેરહાજરીમાં સદરહુ કેસમાં આજરોજ ચુકાદો જાહેર કરવો ન્યાયોચિત જણાઈ આવે છે.

તમામ રજૂઆતો ધ્યાને લેતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે, આરોપીએ કાયદેસરના લેણા પેટે ઉત્પન્ન થયેલી જવાબદારીના ચુકવણા માટે હાલની ફરીયાદ વાળો ચેક આપેલો છે. જે જવાબદારી માટે ફરીયાદ વાળો ચેક આપવામાં આવેલ છે તે વ્યવહાર ઘણો જુનો વ્યવહાર છે. એટલે કે, આજથી આશરે બે વર્ષ પહેલાના વ્યવહારથી ઉત્પન્ન થયેલી જવાબદારી છે. આવા સંજોગોમાં જો કોઈ કાયદેસરની લેણી રકમ આટલા વર્ષ સુધી ફસાઈ રહે તો તેવા વ્યક્તિને આર્થિક નુકશાની અને માનસીક અને શારીરીક હેરાનગતીનો ભોગ બનવું પડતું હોય છે. તે સીવાય ચેકનો ઉપયોગ કરનાર વ્યક્તિ આવો ચેક પુરતી ગંભીરતા સાથે ઉપયોગમાં લે અને આવા ચેક સ્વીકારનાર વ્યક્તિને પણ ચેકથી થતા વ્યવહારો પર વિશ્વાસ જળવાઈ રહે તે માટે આવા કેસોને હળવાશથી ન લેવા આવશ્યક જણાય છે. તે સીવાય જે વ્યક્તિને આવા ચેક રીટર્નના કારણે જે આર્થિક નુકશાની અને માનસીક શારીરીક હેરાનગતીનો ભોગ બનવું પડે છે તે બદલ યોગ્ય વળતર ચુકવવામાં આવે તે પણ આવશ્યક જણાય છે.

આ કામે હાલના આરોપીની રેકર્ડ પરની વર્તણુક ધ્યાને લેતા હાલના કામે આરોપીએ ટ્રાયલ સમય દરમિયાન હાજર રહેવામાં પણ અક્ષમ્ય વિલંબ કરેલ છે અને આ કામે આરોપી શરુઆતથી જ કાયદેસર લેણા પેટે ચેક આપેલ હોવાનું જાણવા છતાં ફરીયાદીને ચેકના નાણાં નિયત સમયમાં નહીં આપીને તેને સદરહુ કાર્યવાહીમાં ઉતારેલ છે. આ કામે આરોપીએ સમજ્યા વિચાર્યા વગર લહેણા પેટે ચેક આપ્યા બાદ પોતાના ખાતામાં પુરતું ભંડોળ નહીં રાખીને સ્પષ્ટપણે ચેકના કાયદાની ગંભીરતા ધ્યાને નહીં લીધેલ હોવાનું સ્પષ્ટ થાય છે. જેથી ચેક રીટર્નના કેસમાં ચુકવવાના થતા વળતર અંગે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રસ્થાપિત કરેલા સિદ્ધાંતો ધ્યાને લઈ નીચે મુજબનો આખરી હુકમ કરવામાં આવે છે.

-:: આખરી હુકમ ::-

૧. આ કામના આરોપી રમેશભાઈ પરસોત્તમભાઈ મેકવાનને તેઓ વિરુદ્ધ આરોપવામાં આવેલ ધી નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૩૮ મુજબ શિક્ષાને પાત્ર કૃત્યના આરોપી બદલ ફોજદારી કાર્યરીતી સંહીતાની કલમ ૨૫૫ (૨) અંતર્ગત તકસીરવાર ઠરાવી ૧ વર્ષની સાદી કેદની સજાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૨. સી.આર.પી.સી. ૩૫૭ મુજબ ફરીયાદ વાળા ચેકની બાકી રહેતી રકમ રૂ.૫,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) ની રકમ આ કામના આરોપીએ ફરીયાદીને વળતર પેટે હુકમની તારીખથી એક માસની અંદર ચુકવી આપવી. જો આરોપી વળતરની રકમ એક માસ દરમિયાન ચુકવવામાં નિષ્ફળ જાય તો આરોપીને વધુ બે માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
આ કામે આરોપીએ સદર કેસની ઇન્સાફી કાર્યવાહી દરમિયાન વાદગ્રસ્ત ચેકની રકમ પેટે જો કોઈ રકમ ફરીયાદીને ચુકવેલ હોય તો તે રકમ આ દંડ/વળતરની રકમમાંથી મજરે આપવાની રહેશે.
૩. સદરહુ આરોપી ચુકાદા સમયે હાજર રહેલ ન હોય, ક્રિમિનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૪૧૮(૨) અન્વયે જેલની સજા ભોગવવા માટે પકડ વોરંટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે તથા સદરહુ ચુકાદાના આખરી હુકમની

યાદી સાથે સદરહુ પકડ વોરંટ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ, આણંદ તરફ બજવણી માટે મોકલવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

૪. સદરહુ આરોપી ચુકાદા સમયે હાજર રહેલ ન હોય, જ્યારે આરોપી પકડાઈ આવે ત્યારે, ક્રિમિનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૪૧૮(૧) તથા કલમ-૪૨૫ ની જોગવાઈ અન્વયે જેલની સજા ભોગવવા માટે સજા વોરંટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૫. આ કામે આરોપીએ કાચા કામના કેદી તરીકે ભોગવેલ સજા ક્રિ.પ્રો.કોડની કલમ-૪૨૮ અન્વયે મજરે આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
૬. ચુકાદાની એક નકલ વિના મુલ્યે આરોપીને આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

હુકમ આજરોજ તારીખ ૨૦ મી, માહે-જુન, સને ૨૦૨૬ ના રોજ ખુદી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી જાહેર કર્યો.

તા.૨૦/૦૬/૨૦૨૬
ઉમરેઠ, આણંદ.

(શાલિની એસ. બારઠ)
જયુ. મેજી. ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઉમરેઠ, આણંદ.
જી.જે.૦૧૫૭૩

D.M.Talpada-Steno.